

ด่วนที่สุด

ที่ กษ ๒๖๐๖/๖๑๕๗

ว.ก.	๕/๒๕๖	สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี
วันที่	๕/๒๕๖	รับที่: 6397
เวลา	10:๒๕	วันที่: 2 ก.ย. 2553 เวลา: 10/9

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

ถนนราชดำเนินนอก กรุงเทพฯ ๑๐๒๐๐

๓๑ สิงหาคม ๒๕๕๓

เรื่อง โครงการจัดระบบการปลูกข้าว

เรียน เลขาธิการคณะรัฐมนตรี

อ้างถึง หนังสือสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ด่วนที่สุด ที่ นร ๐๕๐๖/๒๓๔๗๑ ลงวันที่ ๑๘ ธันวาคม ๒๕๕๒

สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. เอกสารรายละเอียดโครงการจัดระบบการปลูกข้าว จำนวน ๑๐๐ ชุด

๒. มติคณะกรรมการนโยบายข้าวแห่งชาติ ครั้งที่ ๙/๒๕๕๓ เมื่อวันที่ ๑๐ มิถุนายน ๒๕๕๓
จำนวน ๑๐๐ ชุด

๓. มติคณะกรรมการนโยบายข้าวแห่งชาติ ครั้งที่ ๑๐/๒๕๕๓ เมื่อวันที่ ๑๗ สิงหาคม ๒๕๕๓
จำนวน ๑๐๐ ชุด

ด้วยกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ขอเสนอเรื่อง โครงการจัดระบบการปลูกข้าว เพื่อคณะรัฐมนตรีพิจารณา โดยเรื่องที่เสนอดังกล่าวนี้นี้เข้าข่ายที่จะต้องนำเสนอคณะรัฐมนตรีตามที่กำหนดในพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยการเสนอเรื่องและการประชุมคณะรัฐมนตรี พ.ศ. ๒๕๔๘ มาตรา ๔ (๑๒) กล่าวคือ คณะกรรมการนโยบายข้าวแห่งชาติ ได้มีมติให้นำเสนอคณะรัฐมนตรี

ทั้งนี้ เรืองดังกล่าวนี้นี้มีรายละเอียด ดังนี้

๑. เรื่องเดิม

๑.๑ ตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๑๕ ธันวาคม ๒๕๕๒ เห็นชอบมาตรการดำเนินการป้องกันและกำจัดเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาล ซึ่งมีแนวทางการแก้ไขปัญหาระยะยาว โดยการปฏิรูประบบการปลูกข้าว ไม่ให้มีการทำนาปลูกข้าวตลอดทั้งปี

๑.๒ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ได้มีคำสั่งที่ ๒๐/๒๕๕๓ ลงวันที่ ๑๙ มกราคม ๒๕๕๓ แต่งตั้งคณะกรรมการจัดทำระบบการปลูกข้าว โดยมีปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์เป็นประธาน คณะกรรมการ เพื่อกำหนดแนวทางจัดระบบการปลูกข้าวให้มีช่วงเวลาที่เหมาะสม และคณะกรรมการ ได้พิจารณาขยายร่างโครงการจัดระบบการปลูกข้าว รวมทั้งจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็น ๒ ครั้ง คือ ครั้งที่ ๑ เมื่อวันที่ ๒๓ เมษายน ๒๕๕๓ ณ กรุงเทพมหานคร มีเกษตรกรผู้เข้าร่วมจาก ๑๕ จังหวัด จำนวน ๓๐๐ คน และ

ครั้งที่ ๒...

ครั้งที่ ๒ เมื่อวันที่ ๒๙ เมษายน ๒๕๕๓ ณ จังหวัดพิษณุโลก มีเกษตรกรผู้เข้าร่วมจาก ๗ จังหวัด จำนวน ๒๓๐ คน ผลการรับฟังความคิดเห็นเกษตรกรทั้งหมดเห็นด้วยกับการจัดระบบการปลูกข้าว ซึ่งกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้นำข้อเสนอแนะจากการรับฟังความคิดเห็นมาปรับปรุงโครงการในบางประการด้วยแล้ว

๑.๓ ในการประชุมคณะกรรมการนโยบายข้าวแห่งชาติด้านการผลิต ครั้งที่ ๓/๒๕๕๓ เมื่อวันที่ ๑๔ พฤษภาคม ๒๕๕๓ ได้มีมติเห็นชอบในหลักการโครงการจัดระบบการปลูกข้าว

๑.๔ คณะกรรมการนโยบายข้าวแห่งชาติ ได้มีการประชุม ครั้งที่ ๙/๒๕๕๓ เมื่อวันที่ ๑๐ มิถุนายน ๒๕๕๓ มีมติเห็นชอบในหลักการโครงการจัดระบบการปลูกข้าว และกรอบวงเงินงบประมาณ จำนวน ๒,๑๘๐.๓๖ ล้านบาท โดยมีระยะเวลาดำเนินการ ๓ ปี ตั้งแต่ ปี ๒๕๕๓-๒๕๕๕ ทั้งนี้ ให้กระทรวงเกษตรและสหกรณ์นำเสนอคณะรัฐมนตรีพิจารณาต่อไป

๑.๕ คณะกรรมการนโยบายข้าวแห่งชาติ ได้มีการประชุม ครั้งที่ ๑๐/๒๕๕๓ เมื่อวันที่ ๑๗ สิงหาคม ๒๕๕๓ มีมติเห็นชอบในการปรับช่วงเวลาดำเนินการโครงการจัดระบบการปลูกข้าว จากปี ๒๕๕๓-๒๕๕๕ เป็น ๒๕๕๔-๒๕๕๖ ระยะเวลาดำเนินการ ๓ ปี

๒. เหตุผลและความจำเป็นที่ต้องเสนอคณะรัฐมนตรี

เพื่อเป็นการแก้ปัญหาการทำนาของประเทศไทยอย่างยั่งยืน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์จึงมีความจำเป็นต้องจัดระบบการปลูกข้าวใหม่ โดยต้องได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้เพื่อให้ช่วงระยะเวลาการปลูกข้าวมีความเหมาะสมสอดคล้องกับสภาพพื้นที่ ปริมาณน้ำต้นทุน เศรษฐกิจ และสังคม โดยกำหนดมาตรการต่าง ๆ เพื่อให้เกษตรกรผู้ปลูกข้าวปรับตัวเข้าสู่ระบบการปลูกข้าวแบบใหม่ ตามโครงการจัดระบบการปลูกข้าวที่นำเสนอ

๓. ความเร่งด่วนของเรื่อง

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ต้องเร่งดำเนินการสำรวจข้อมูลความต้องการเข้าร่วมโครงการของเกษตรกร และวิเคราะห์ข้อมูลให้แล้วเสร็จภายในเดือนกันยายน ๒๕๕๓ ทั้งนี้ เพื่อนำมาใช้วางแผนและเตรียมการในการจัดอบรมให้ความรู้แก่เกษตรกร รวมทั้งจัดเตรียมและสนับสนุนเมล็ดพันธุ์พืชหลังนา/พืชปุ๋ยสด/พืชอื่น ๆ /ปัจจัยการผลิต ซึ่งจะเริ่มปลูกในพื้นที่นาตั้งแต่เดือนพฤศจิกายน ๒๕๕๓ เป็นต้นไป

๔. ข้อเท็จจริง

๔.๑ สถานการณ์การเพาะปลูกข้าวในปัจจุบัน

๔.๑.๑ เกษตรกรในเขตชลประทานมีการเพาะปลูกข้าวอย่างต่อเนื่องทันทีหลังจากเก็บเกี่ยวข้าว ทำให้มีการทำนาปีละ ๒-๓ ครั้ง หรือ ๕ ครั้ง ใน ๒ ปี

๔.๑.๒ เกษตรกรปลูกข้าวไม่พร้อมกันในพื้นที่เดียวกัน ทำให้ข้าวมีระยะการเจริญเติบโตที่แตกต่างกัน ส่งผลให้มีปัญหาเรื่องการบริหารจัดการน้ำ และการใช้เทคโนโลยีการผลิตข้าว

๔.๒ สภาพปัญหา เกิดปัญหาการขาดแคลนน้ำ การบริหารจัดการน้ำไม่สามารถดำเนินการตามแผนการจัดสรรน้ำ การระบาดของโรคและแมลง เช่น เพลี้ยกระโดดสีน้ำตาล การระบาดของข้าววัชพืช

ทรัพยากรดิน...

ทรัพยากรดินเสื่อมโทรม เป็นเหตุให้เกษตรกรมีต้นทุนการผลิตสูง ผลผลิตต่อไร่ต่ำและมีคุณภาพไม่ได้มาตรฐาน ซึ่งกรณีหลังส่วนหนึ่งเกิดจากการใช้เมล็ดพันธุ์ข้าวที่ไม่ได้รับการรับรองจากทางราชการ

๔.๓ การวิเคราะห์ผลกระทบที่เกิดขึ้น

๔.๓.๑ ด้านทรัพยากรน้ำ มีการใช้น้ำเกินแผนการระบายน้ำที่กำหนดไว้ ปีละประมาณ ๑,๐๐๐-๒,๕๐๐ ล้านลูกบาศก์เมตร

๔.๓.๒ ด้านระบบนิเวศน์ การปลูกข้าวโดยปราศจากการพักดินและการใช้ปุ๋ยเคมี รวมทั้งสารเคมีจำนวนมากเป็นการทำลายศัตรูธรรมชาติ มีสารเคมีตกค้างในดิน น้ำ และมีผลกระทบต่อสุขภาพของเกษตรกรโดยตรง

๔.๓.๓ ด้านเศรษฐกิจ ตามระบบการปลูกข้าวที่ปฏิบัติอยู่ในปัจจุบันมีการใช้เทคโนโลยีและปัจจัยการผลิตค่อนข้างสูง เป็นผลทำให้ต้นทุนการผลิตข้าวนาปรังสูงขึ้น

๔.๔ แนวทางและประโยชน์ของการจัดระบบการปลูกข้าว

๔.๔.๑ แนวทาง

(๑) ให้มีการปลูกข้าวปีละไม่เกิน ๒ ครั้ง โดยงดเว้นการปลูกข้าวแบบต่อเนื่องทั้งปี และให้มีการใช้น้ำไม่เกินปริมาณน้ำต้นทุนที่มีอยู่ โดยพื้นที่งดเว้นปลูกข้าวนาปรังจะมีการส่งเสริมสนับสนุนให้ปลูกพืชหลังนาหรือพืชปุ๋ยสดทดแทน ทั้งนี้ ในพื้นที่โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาเดียวกันจะมีการประชุมหารือเพื่อกำหนดให้มีการปลูกข้าวพร้อมกัน โดยคณะกรรมการระดับพื้นที่ที่มีเกษตรกรเข้าร่วมเป็นกรรมการด้วย เพื่อความสะดวก และควมมีประสิทธิภาพสูงสุดในการบริหารจัดการน้ำ

(๒) มีเป้าหมายดำเนินการในระยะแรก จำนวน ๙,๐๐๐,๐๐๐ ไร่ ใน ๒๒ จังหวัด ในเขตชลประทาน ได้แก่ จังหวัดกำแพงเพชร เชียงราย นครสวรรค์ พิจิตร พิษณุโลก สุโขทัย อุทัยธานี ชัยนาท นนทบุรี ปทุมธานี พระนครศรีอยุธยา ลพบุรี สระบุรี สิงห์บุรี อ่างทอง นครนายก ฉะเชิงเทรา ราชบุรี นครปฐม สุพรรณบุรี กาญจนบุรี เพชรบุรี และจังหวัดอื่นๆ ที่มีปัญหา หรือมีพื้นที่ต่อเนื่องกับโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษา ทั้ง ๒๒ จังหวัดด้วย (โดยมีเกณฑ์ที่ใช้เป็นกรอบในการคัดเลือก คือ มีพื้นที่ปลูกข้าวนาปรังตั้งแต่ ๑๐๐,๐๐๐ ไร่ขึ้นไป หรือเป็นพื้นที่ที่มีการระบาดของเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาล หรือเป็นพื้นที่บริเวณใกล้เคียงกับพื้นที่ระบาดของเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาล หรือมีพื้นที่ในเขตชลประทานตั้งแต่ ๑๕๐,๐๐๐ ไร่ขึ้นไป และสามารถปลูกข้าวได้ตลอดทั้งปี)

(๓) แนวคิดในการจัดระบบการปลูกข้าวใหม่เป็น ๔ ระบบ คือ

- ๑) ระบบการปลูกข้าวแบบที่ ๑ คือ ข้าวนาปี - ข้าวนาปรัง - พืชหลังนา
- ๒) ระบบการปลูกข้าวแบบที่ ๒ คือ ข้าวนาปี - ข้าวนาปรัง - เว้นปลูก
- ๓) ระบบการปลูกข้าวแบบที่ ๓ คือ ข้าวนาปี - พืชหลังนา - ข้าวนาปรัง
- ๔) ระบบการปลูกข้าวแบบที่ ๔ คือ ข้าวนาปี - เว้นปลูก - ข้าวนาปรัง

(๔) ชนิดพันธุ์พืชหลังนาและพืชปุ๋ยสดทดแทนข้าวในแต่ละระบบการปลูกข้าว ให้เกษตรกรร่วมดำเนินการคัดเลือก โดยมีภาครัฐเป็นผู้ให้ข้อมูลทางวิชาการและการตลาด

(๕) มาตรการ...

(๕) มาตรการดำเนินงาน ประกอบด้วย

- ๑) การบริหารจัดการน้ำซึ่งเป็นไปตามมติคณะกรรมการในระดับพื้นที่
- ๒) การใช้สิทธิประกันรายได้ของเกษตรกรไม่เกินปีละ ๒ ครั้ง
- ๓) การสนับสนุนเมล็ดพันธุ์พืชหลังนา/พืชปุ๋ยสด/พืชอื่นๆ /ปัจจัยการผลิต
- ๔) การจัดหาตลาดเพื่อรองรับผลผลิตพืชหลังนา/พืชปุ๋ยสด
- ๕) การผ่อนปรนดอกเบี้ยให้กับเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการกับ ธ.ก.ส.
- ๖) ขอลือ่นกำหนดเวลาการชำระหนี้ของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการกับ ธ.ก.ส.

๔.๔.๒ ผลประโยชน์

(๑) ประโยชน์ที่เกษตรกรได้รับ

๑) ต้นทุนการผลิตข้าวลดลง จากการใช้เทคโนโลยีที่ถูกต้องและเหมาะสม เช่น ชนิดพันธุ์ที่เหมาะสม เมล็ดพันธุ์ที่มีคุณภาพ การใช้เมล็ดพันธุ์ในปริมาณที่เหมาะสม การใช้ปุ๋ยเคมีและสารเคมีกำจัดศัตรูข้าวที่ถูกต้อง รวมทั้งน้ำมันเชื้อเพลิงในการสูบน้ำ ทำให้ต้นทุนการผลิตต่อไร่ลดลง และผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่เพิ่มขึ้น

๒) ผลตอบแทนจากการปลูกข้าวมากขึ้น ระบบการปลูกข้าวใหม่เกษตรกรไม่ทำการปลูกข้าวอย่างต่อเนื่อง ทำให้ลดความเสี่ยงจากการขาดแคลนน้ำ รวมทั้งการปะปนของข้าววัชพืชหรือข้าวตืด ข้าวแดงที่สะสมจากการทำนาแบบต่อเนื่อง เป็นผลให้ผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่เพิ่มขึ้นร้อยละ ๒๐

(๒) ประโยชน์ในภาพรวมของประเทศ

๑) ไม่ส่งผลกระทบต่อผลผลิตโดยรวม แม้จะลดพื้นที่ปลูกข้าวนาปรังครั้งที่ ๒ ไปบางส่วน เนื่องจากการปลูกข้าว ๒ รอบต่อปี ทำให้มีการจัดการการผลิตอย่างมีประสิทธิภาพ มีการปลูกข้าวพันธุ์ดี และลดการปลูกข้าวคุณภาพต่ำที่มีอายุสั้น จึงส่งผลให้ผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่โดยรวมเพิ่มขึ้น

๒) ระบบนิเวศในพื้นที่นาเขตชลประทานดีขึ้น จากการพักดิน หรือการปลูกพืชอื่นหมุนเวียน ทำให้พื้นที่นาได้รับการฟื้นฟู และปรับปรุงโครงสร้างของดินให้มีความอุดมสมบูรณ์ โดยเฉพาะหากมีการปลูกพืชหมุนเวียนซึ่งเป็นพืชตระกูลถั่ว จะให้เพิ่มธาตุอาหารในดิน ทำให้เกษตรกรสามารถลดการใช้ปุ๋ยเคมี และลดสารเคมีเนื่องจากการสะสมของศัตรูข้าวลดลง ส่งผลต่อสภาพแวดล้อมที่ดีขึ้นในวงกว้างทั้งในพื้นที่นา แหล่งน้ำ และภูมิอากาศ ตลอดจนลดก๊าซมีเทนซึ่งมีผลต่อภาวะโลกร้อน นอกจากนี้ ยังเป็นการฟื้นฟูแมลงศัตรูธรรมชาติ ซึ่งช่วยควบคุมและลดการระบาดของโรคแมลงศัตรูข้าวได้

๓) มีการบริหารจัดการน้ำอย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจากเกษตรกรปลูกข้าวในช่วงเวลาเดียวกันทั้งโครงการชลประทาน จึงสามารถกำหนดช่วงเวลาปล่อยน้ำได้ ไม่เกิดการล้นปล่อยน้ำ ส่งผลให้สามารถประหยัดน้ำชลประทานได้ประมาณ ๑,๒๐๐-๒,๐๐๐ ล้านลูกบาศก์เมตร

๔) เพิ่มปริมาณ...

๔) เพิ่มปริมาณผลผลิตพืชไร่บางชนิดและทดแทนการนำเข้า ทำให้ไม่สูญเสียเงินตราต่างประเทศ เช่น ถั่วเหลือง ถั่วลิสง ถั่วเขียว และข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ เป็นต้น คิดเป็นมูลค่ารวมปีละกว่า ๑๐,๐๐๐ ล้านบาท

๕) ลดการนำเข้าสารเคมีและปุ๋ยเคมี จากต่างประเทศ

๕. ข้อเสนอของส่วนราชการ

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ มีข้อเสนอเพื่อโปรดพิจารณา ดังนี้

๕.๑ ขอความเห็นชอบในแผนงาน โครงการจัดระบบการปลูกข้าว รวมวงเงินงบประมาณทั้งสิ้น ๒,๑๘๐,๓๖๐,๐๐๐ บาท ระยะเวลาโครงการปี ๒๕๕๔-๒๕๕๖ รวม ๓ ปี

๕.๒ ขออนุมัติใช้งบประมาณ ระยะเวลา ๓ ปี วงเงินงบประมาณ ๒,๑๘๐,๓๖๐,๐๐๐ บาท ของโครงการจัดระบบการปลูกข้าว โดยแบ่งเป็น

๕.๒.๑ ปีที่ ๑ (ปีงบประมาณ ๒๕๕๔) จำนวน ๖๗๙.๘๔ ล้านบาท ขอใช้จากงบกลาง

๕.๒.๒ ปีที่ ๒ (ปีงบประมาณ ๒๕๕๕) จำนวน ๗๔๗.๙๔ ล้านบาท ขอใช้จากงบปกติ

๕.๒.๓ ปีที่ ๓ (ปีงบประมาณ ๒๕๕๖) จำนวน ๗๕๒.๕๒ ล้านบาท ขอใช้จากงบปกติ

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณานำเรียนคณะรัฐมนตรีพิจารณาต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

(นายธีระ วงศ์สมุทร)

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

กรมการข้าว

โทรศัพท์/โทรสาร ๐ ๒๙๔๐ ๖๑๑๕

E-mail : brpe@ricethailand.go.th